UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Astrologia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Exercitatio poteſt omnia, μελέτη πάντα δύναται.
Senſit autem nihil eſſe tam arduum, quod diligentia curaque ſuperetur, Virg. in Georg.
Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas.
Vide Diligentia, Labor.

Aſſuetudo.

¶ SENTENTIAE POETICAE.

Ouid. 3. Pont. 7.

Hic quoque Naſo feres: etenim maiora tuliſti:
Iam tibi ſentiri ſarcina nulla poteſt.
Quiſue ab armento taurus detrectat aratrum,
Subtrahit & duro colla nouella iugo.
Nos quibus aſſueuit fatum crudeliter vti,
Ad mala iam pridem non ſumus vlla rudes.

3. Triſt.

Quique fugax rerum, ſecuraque in otia natus.
Mollis, & impatiens ante laboris eram:
Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum
Perdere, diuerſæ nec potuêre viæ.
Suffecitque malis animus, num corpus ab illo
Accepit vires, vixque ferenda tulit?

3. Triſt 2.

Pone metum, valeo: corpusque quod ante laborum
Impatiens nobis inualidumque fuit.
Sufficit, atque ipſo vexatum induruit vſu.
An magis infirmo non vacat eſſe mihi?

Idem 2. Art.

Nihil aſſuetudine maius.

Ibidem.

Quod male fers, aſſueſce, feres bene, multa vetuſtas
Leuit.

Sen. Thyeſt.

Iam tempus illi fecit ærumnas leues.

Idem Oct.

Parcite lachrymis, vrbis feſto
Lætoque die.
Non hoc primum
Pectora vulnus mea ſenſerunt:
Grauiora tuli.

Val. Flaccus 5.

Alcidem Sthenelo ipſe ſatus, tamen aſpera Regum
Perpetimur iuga, nec melior parere recuſo.

Prop. 2. 3.

Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Poſt venit aſſueto mollis ad arua iugo.

Claud. 2. Ruf.

—Iam nulli flebile damnum,
Sed curſus ſolennis erat, campuſque furori
Expoſitus ſenſumque mali detraxerat vſus.

¶ APOPHTHEGMATA.

Antiſthenes rogatus, Quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria, reſpondit, Dediſcere mala: Id enim non modo primum eſt, vt mala conſuetudine nobis infixa abiiciamus penitus; verum eſt longe etiam difficillimum. *Laer. l. 6. c. 1.*

Xenocrates puer quidam apud Platonem educatus, quum ad parentes interuallo rediiſſet, eumque vidiſſet effuſius ridentem, admiratus dixit: Se tale nihil vnquam apud Platonem vidiſſe. Tanta eſt vis ab teneris virtuti aſſueſcere. *Eraſ. lib. 6. apoph.*

Polemon Sophiſta, quum laboraret morbo articulari, Pergami in templo dormiit, cui apparuit Æſculapius iubens vt à frigido potu abſtineret: ad quem Polemon: Præclare, inquit, quid autem ſi bobus curares, ſubindicans, iam diu aſſuetum duris, fruſtra vocari ad delicias. *Philoſtr. in Sophiſtis.*

Plato Adoleſcentem, quod luſiſſet alea, grauiter increpuit, qui quum dixiſſet, Sic obiurgas ob rem paruam? At parum non eſt, inquit, conſuetudo. *Laer. lib. 2.*

Herodes Sophiſta, quum ſubinde à Proteo Cynico conuiciis appeteretur, Conſenuimus, inquit, tu maledicendo, ego vero male audiendo. Quo dicto oſtendere voluit, immedicabile malum eſſe, cui quis tamdiu aſſueuerat. *Philoſtrat. in Soph.*

Socrates Alcibiadi admiranti, quod Xantippen, ſupra modum rixoſam domi ferret: Ego, inquit, etiam pridem ſic aſſueui, vt non magis offendar, quam ſi rotæ, quæ aquam educit, ſtridorem audiam. Atqui hic ſtridor moleſtiſſimus eſt inſuetis: eundem qui quotidie audit, adeo moleſte non fert, vt ſe audire neſciat. *Laert. in vita Socr.*

¶ SIMILITVDINES.

Vaſa quibus tundunt, etiam ſi purgentur, tamen odorem in multum tempus referunt: Ita animus diu diuerſatus in honeſtis negotiis, diu ſeruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miſeram deplorant. *Plut.*

Qui diu in vinculis fuerunt, cum ſoluuntur, tamen claudicant adhuc, nec ingredi poſſunt: Ita diu vitiis aſſueti etiam cum ea deſerunt, quædam retinent veſtigia. *Plut.*

Vt mendum quod induruit, ac diutius inhæſit, difficile tollitur: Ita vitia inueterata non facile corriguntur. *Plut.*

Vt liber poſt lituras, iterum infectus non facile emaculatur, quod altius imbiberit atramentum: Ita animus ſæpe in eadem relapſus vitia. *Plut.*

Iumenta, quorum in aſpero indurata eſt vngula, quamlibet patiuntur viam, in paluſtri paſcuo ſaginata cito ſubteruntur: ſic animus duris rebus aſſuetus, minus offenditur. *Sen.*

Vt caro quæ callo obduruit, non aduertit vibices plagarum: Ita animus à conſuetudine peccandi non commouetur correptione licet acri. *Eraſ.*

Gypſum etiam ſi induruit, tamen tundi rurſum, & in farinam reſolui poteſt: ſimul atque ſemel induruit ingenium adoleſcentis, ætate vitiiſque, non poteſt refingi. *Eraſ.*

Vt Mithridati quotidie ſumenti venenum conſuetudine factum eſt innoxium: Ita mala quibus aſſueueris non offendunt. *Eraſ.*

In naſſam facilis illapſus eſt, ſed exitus difficilis, ſic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis. *Eraſ.*

¶ HISTORICA EXEMPLA.

Lacedæmonij & Cretenſes moribus erudiebantur, non verbis, Athenienſes vero, & pene omnes alij Græci, quæ quidem oportet agi, pręcipiebant ſuis legibus, aſſueſcere vero ad hæc non valuere. *Ioſeph. l. 2. contra Appionem.*

Apud Germanos plus bonos mores, quam apud alios bonas valere leges, *Tacitus prædicat.*

Theleſias Thebanus cum aſſueuiſſet optimis veterum Lyricorum *Chromatibus*: ſenex iam magno licet ſtudio Timothei & Philoxeni muſicam aſſequi non potuit. *Plut. de muſica.*

Apud Romanos munus capere viro ab vxore, aut vxori à viro vetitum fuit: ne muneribus capiendis aſſuetæ, etiam alienos admitterent. *Plut. in quæſt. Rom.*

Cretenſes cum acerbiſſima execratione aduerſus eos, quos vehementer oderunt, vt volunt: vt mala conſuetudine delectentur, optant: modeſtoque voti genere efficaciſſimum vltionis euentum reperiunt. Inutiliter enim aliquid concupiſcere & in eo perſeueranter morari, exitio ea dulcedo vicina eſt. *Val. l. 7. c. 2.*

Claudius Imp. ludis gladiatoriis impenſe delectabatur: eorumq; conſuetudine ſanguini & cædibus aſſuefactus, crudeliter in quoſuis leui de cauſa ſæuiit, Meſſalina inſtigante. *Zonaras.*

Lycurgus legem tulit, vt Peregrini finibus arcerentur; ne aduenæ alicuius noxæ ciuibus doctores exiſterent. *Plut.*

Vide Mos, Conſuetudo.

Aſtrologia.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOL.

ASTROLOGIA eſt ſcientia de aſtris, & dicitur ἄστρον, ου, τὸ, quod ſidus eſt, & λόγος ου, ὁ, ſermo. Diciturque aſtronomia ab ἄστρον, quod eſt ſidus, & νόμος, ου, ὁ, lex & norma. Hæc primum inuenta dicitur ab Atlanta rege Mauritaniæ, *teſte Plin. l. 7. Naturalis hiſt.*

Aſtrorum ſeu ſtellarum mentio fit variis ſcripturæ locis: Aſtrorum (vt vulgata editio legit) *Deuter.* 4. 19. & 10. 22. & 28. 62. *Iob.* 38. 7. *Iſai.* 14. 13. Aſtrologorum (qui cœlorum obſeruatores ſeu ſpeculatores *Hebr. Schamaijm*, nec non contemplatores ſtellarum, *HacoZim Coccabim*, eleganter appellantur) meminit Iſaias *cap.* 47. v. 13. Contemplantur Aſtronomi ſtellas, non vt Aſtrologi Iudiciarij & Chaldæi à propheta damnati, ſed vt ex ſitu earum dierum, menſium, annorum ſtata tempora, ſolis, & lunæ deliquia, aliaque ſcitu digniſſima & vitæ humanæ vtiliſſima nobis deſignent. Aſtrologiæ iudiciariæ vanitatem, ſapientes innumeri olim noſtroque ſeculo improbarunt. Vide quid de iis pronunciet Deus per Moſem, *Deuteron.* 18. 10.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem ac noctem, & ſint in ſigna & tempora, & dies & annos, & luceant in firmamento cæli, & illuminent terram. *Gen.* 1.

Cunctis diebus terræ ſementis & meſſis, frigus & æſtus, hyems & æſtas, nox & dies non requieſcent. *Gen.* 8.

Ne forte eleuatis oculis ad cœlum videas ſolem & lunam, & omnia aſtra cæli, & errore deceptus adores ea, & colas, quæ Dominus

minus Deus tuus creauit in miniſterium cunctis gentibus, quæ ſub cœlo ſunt. *Deut.*41

Qui fecit luminaria magna, ſolem in poteſtatem diei, & lunam in poteſtatem noctis. *Pſal.*135.

Quare dies diem ſeperat, & iterum lux lucem, & annus annum à ſole? A Domini ſcientia ſeparati ſunt facto ſole, & præceptum cuſtodiente per Dei ſapientiam diuiduntur. *Eccleſ.*33. & 34.

Dicebat autem ad turbas: Cum videritis nubem orientem ab occaſu, ſtatim dicitis, nimbus venit, & ita fit, & cum auſtrum flantem, dicitis, quia æſtus erit, & fit. *Luc.*12.

Ego ſum Dominus faciens omnia, extendens cælos, ſolus ſtabiliens terram, & nullus mecum, irrita faciens ſigna diuinorum & ariolos in furorem conuertens. Conuertens ſapientes retrorſum, & ſcientiam ſtultam faciens, *Eſa.*44.

Defeciſti in multitudine conſiliorum tuorum. Stent & ſaluent te augures cœli, qui contemplabantur ſidera, & ſupputabant menſes, vt ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce, facti ſunt quaſi ſtipula, ignis comburit eos: Non liberabunt animam ſuam de manu flammæ. *ibidem.* 47.

Iuxta vias gentium nolite diſcere, & à ſignis cœli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ ſunt. *Ier.*10.

¶ Philosophicae Sententiae.

Aſtrologia ſpeculatur ſubſtantiam ſempiternam ſenſibilem, quæ eſt cœlum: aliæ ſcientiæ mathematicæ de nulla ſubſtantia, vt arithmetica, & geometria. *Ariſt.* 12.*meta. c.*4.

Aſtrologiæ nobilitas eſt amplior merito ſuæ naturæ circa quam verſatur, demonſtrationes imbecilliores ſunt aliquanto quam geometriæ. *Theon.pri.de anim.c.*1.

Aſtrologia differit de ſtellarum natura, ſed ipſarum motus progreſſuſque ac regreſſus contemplatur. *Alex. Aphro.*5.*meta.vel* 6.

Aſtrologia circa ſyderum motum ac conuerſiones verſatur *Amm.in por.c.*2. Aſtrologia verſatur circa quantitatem coniunctam quæ ſemper mouetur, quæ eſt cælum. *Idem ibid.*

Aſtrologia eſt notitia eorum quæ fiunt in cœlo communis, hæc eſt definitio Aſtrologiæ naturalis & mathematicæ. *Io.Gram.pri.poſt. cap.* 10.

Aſtrologia multis obſeruationibus conſtat. *Magn.in prior.c.*50.

Aſtrologi non dantur ad iudicandum res futuras, niſi quia exiſtimant ſcire de corporibus cœleſtibus cauſas proprias generationi cuiuslibet indiuidui, modorum, ſpecierum. *Auerr.de ſom.cap.*202.

Aſtrologiæ ſubiecta licet ſint mota, ſcilicet corpora cœleſtia, tamen non de eis conſiderat Aſtrologus vt ſunt mota, ſed de figuris & ſitibus eorum ſecundum motuum qualitatem & ſecundum velocitatem & tarditatem & quantitatem eorum: naturalis vero eorum naturas conſiderat, vt mobilia ſunt & quis motus eſt poſſibilis, & quis non *Idem.pri.metaph.*

Aſtronomia vtilis eſt non ſolum agriculturæ & arti nauticæ, ſed etiam militari, cum circa tempora, menſes & annos verſatur, circa hæc ſubtiliore ſenſu præditum eſt, facit. *Plut.de repub.dial* 7. Aſtronomia aliter perdiſcenda eſt, quam nunc diſcant, vt has in cælo varietates, quandoquidem in loco qui videtur expreſſæ ſunt, optime & exactiſſime ſe habere putant, à veris vero multum abſunt quibus circumuolutionibus, velocitas quæ eſt, & tarditas quæ eſt in vero numero & omnibus veris figuris inter ſe feruntur, & quæ in ipſis ſunt ferunt, quæ ſane ratione & cogitatione comprehendi poſſunt, viſu vero minime. *Idem ibid.*

Aſtronomiæ peritiſſimus omnium fuit Iulius Cæſar, de qua præclare libros edidit, fatumque ſuum præſcire & potuit, non autem cauere. *Franc.Pat.de regno.l.*2.*c.*16.

¶ Apophthegmata.

Bion aiebat maximè ridiculos eſſe Aſtronomos, vt quum non videant piſces iuxta ſe nantes in littore, illos qui in cælo ſunt ſe videre dicant. *Stob.ſerm.*78.

Diogenes, Aſtrologus quidam in foro ſtellas in tabella quadam depictas cum demonſtraret, atque diceret, En tibi hic ſtellas errantes: audiens hoc Diogenes, Ne mentiaris, inquit, bone vir: ſtellæ enim non errant, ſed illi oſtenſis qui aſſidebant. *Stob.ſerm.*78.

Anonyma: Thaletem, dum cœlum contemplatur, in foſſam illapſum, ancilla eius, iure id eum pati dixit, qui cum iuxta pedes poſita ignoraret, cœleſtia intueretur. *Stob. ibid.*

Ariſton dicebat, eorum quæ philoſophi ſcrutantur, alia ad nos pertinere, alia nihil, quædam ſupra nos eſſe. Senſit autem diſciplinam morum ſpectare ad nos, Sophiſticam nihil ad nos pertinere: eo quod ad vitæ emendationem non tantum non proſit, ſed rixas etiam & contentiones progeneret. Aſtronomiam autem, Aſtrologiam, &c. ſupra nos eſſe omnino. *Stob.ſerm.*78.

Pindarus naturæ ſpeculationibus vacantes imperfectum ſapientiæ fructum capere dicebat. *Stob.ibid.*

Anaxagoras quum cœlum intueretur, aſtrorumque mirabilem curſum admiraretur, cuidam ſciſcitanti, cur ita libenter ferret ſubdiualia peruigilia: reſpondit, vt cœli aſpectu fruar, curſus & recurſus ſiderum in orbem redeuntes ſubindicans. *Phil.Iud.in libro. Quod mundus ſit incorruptibilis,*

Phauorinus ſcitò dilemmate aſtrologos iudiciarios [illegible] ſolitus eſt. Aut aduerſa, inquit, euentura dicunt aut [illegible] cunt proſpera, & fallunt, miſer fies, fruſtra expectando [illegible] dicunt, & mentiuntur: miſer fies, fruſtra timendo. S[illegible] dent, eaque ſunt non proſpera: iam inde ex animo miſer [illegible] quam è fato fias. Si felicia promittunt, eaq; euentura [illegible] ne duo erunt incommoda: & expectatio te ſpei ſuſpenſ[illegible] & futurum gaudij fructum ſpes tibi iam deflorauerit. [illegible] pactò vtendum eſt iſtiuſmodi hominibus res futuras [illegible] bus. *A. Gellius l.*14.*cap.*1.

Accius poeta nihil inquit, credo auguribus, qui auro [illegible] tant alienas, ſuas vt auro locupletent domos. *A.Gellius* [illegible]

Anonymus: inter nonnullos quæſitum eſt, quum in om[illegible] num genus Alphonſus liberalem ac munificum ſeſe o[illegible] ſolos aſtrologos præteriret? neque enim huius ſcientiæ p[illegible] ſicut aliarum diſciplinarum magiſtri, in eius curia vi[illegible] qui magis ſcire videbatur. Sidera, inquit, ſtultos regu[illegible] que, ſapientes aſtris imperant. Stultos ergo princeps ha[illegible] logos conſequens eſt, non ſapientes: inter quos non [illegible] phonſus obtinet. *Æneas Sylvius l.*4. *commentariorum* [illegible] *ſtis Alphonſi.*

¶ Hieroglyphica.

Per *maculoſam hinnuli pellem* Aegyptij Aſtrologi[illegible] phice ſignificabant. *Pier.Valer.l.*38.*pag.*369.*A.*

¶ Emblemata.

Andreæ Alciat.
Emblema CIII.

Icare, per ſuperos qui raptus & aera, donec
In mare præcipitem cera liquata daret.
Nunc te cera eadem, ferueńſque reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

Scyphus Neſtoris.
Emblema C.I.

Neſtoreum geminis cratera hunc accipe fundis,
Quod grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi ex auro, ſtant circum quatuor anſæ.
Vnamquamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor,
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit?
Eſt cælum, ſcyphus ipſe: colorque argenteus illi;
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorque feraeſt.
Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

¶ Scriptores.

Aſtrologia iudiciaria ſeu diuinatoria cum ſuis [illegible] denda: cauſas reddunt, *Epiphanius diſputans aduerſus* [illegible] *Manichæos. Baſilius Hexameri homi.*1. & 6. *Chryſoſtomus* [illegible] *hom.*5. & 6. *In Matthæum hom.* 6. Certe Auguſtinus [illegible] logiæ operam nauauit, *confeſſion.l.*4.*c.*3. *l.*5.*cap.*3. [illegible] *doctrina Chriſtiana, l.*2.*c.* 21. 22. 23. & 24. *Decimtat* [illegible] *vſque ad cap.*8. *contra Academ. l.*1.*c.*7. modo quidem [illegible] ritur ſe deceptum, qui arti illi aliquid tribuiſſet: modo [illegible] eiuſq; profeſſores acerrime inuehitur. *Pontificum* [illegible] *non ſemel eſt prohibita. Concilii Toletani primi Canon.* [illegible] *ſis cap.*9.10. & 26. *quæſtione* 2.3.4. Defenditur hæc [illegible] obiectiones præcipue refutantur. *T.*2. *Arg.* & *obiect.* [illegible] *doctr. Chriſt. cap. Chriſtoph. Pezelii c. de viribus & efficacia* [illegible] *pag.*43. *impreſſ. Neoſtad. apud Matthæum Harniſch* [illegible]

De excellentia Aſtronomiæ *Plin. l.*7.*cap.*37. Aſtrono[illegible] tio *Cælii Rhodig. l.*20.*cap.* 7. Aſtrologiæ ſiue Aſtronom[illegible] res. *Polydorus Virg. l.*1.*cap.*17. De Aſtronomiæ vſu ad [illegible] *Vulturius l.*3.*cap.*1. Aſtronomiæ inuentio. *Cælius Rhodig.* [illegible] 54. De veritate & vtilitate Aſtronomiæ *Ioan. Dauz* [illegible] fenſio Aſtronomiæ *per Gabrielem Pirouanum*, In An[illegible] thologia Græcorum *Epigram.l.*1.*ſect.*6. Quæ quis [illegible] ſeruatione cæleſti *Plin. l.* 2. *c.*12. Quantum Aſtronom[illegible] tantum Aſtrologi mentiuntur. *Marſil.Fic.l.*4.*c.*35.

Vide Mathematica.

Aſtutia.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOL[illegible]

ASTVTIA, Græce πανουργία, [illegible] & [illegible] dicitur, Eſtque proceſſus ad aliquid commun[illegible]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN